

*Inger Schoonderbeek Hansen, Tina Thode Hougaard og Peter Widell (udg.):
14. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog, Århus 2012*

NoSSinK – Nordisk Sprog og Sprogforståelse i de nye Kommunikationsmedier. **En netværks- og projektpræsentation**

Marianne Rathje og Ole Ravnholt
Dansk Sprognævn

Forkortelsen *NoSSinK* står for *Nordisk Sprog og Sprogforståelse i de nye Kommunikationsmedier*. I perioden 2009-2010 var det navnet på en arbejdsgruppe under det nordiske sprognævnetsnetværk, og fra august 2011 til december 2012 har det været navnet på et forskernetværk støttet af *Nordplus – Sprog og Kultur*.

I denne artikel vil vi præsentere *NoSSinK*-forskningsnetværket, vi vil give en oversigt over den eksisterende forskning på området, og vi vil komme med et forslag til hvordan man forskningsmæssigt kan gå videre med området efter netværksperiodens afslutning.

Arbejdsgruppen NoSSinK

På de nordiske sprognævns møde i sommeren 2009 blev det besluttet at nedsætte en arbejdsgruppe der kunne kortlægge eksisterende forskning i sproget i de nye medier og den nordiske sprogforståelse i forbindelse hermed og tage initiativer til yderligere forskning. Arbejdsgruppen fik følgende kommissorium:

”Da de fleste nye medier først og fremmest er tekstbaserede, vokser mængden af tekst på internettet fortsat eksponentielt. Der læses mere end nogensinde før tekster der både stammer fra professionelle og amatører, og alle påvirkes af hinandens sproglige udformning. Det giver konsekvenser for sproget og sprogudviklingen på alle sprogets områder: ortografisk praksis, orddannelse, inddragelse af sigler og forkortelser, orddannelse, ordforråd og syntaks [...] Der ønskes eksterne

Matianne Rathje og Ole Ravnholt

midler til sproglige undersøgelser i de respektive nordiske sprog, til sammenligning af sprogenes udvikling og vurdering af resultaterne med henblik på fælles udvikling og nordisk sprogforståelse.”

Arbejdsgruppens opgave var, ud over at danne sig et overblik over den eksisterende viden på området, altså at søge eksterne midler til konkrete undersøgelser. Som et led i arbejdet med disse opgaver fik arbejdsgruppen også midler til at afholde to arbejdsgruppemøder (2 x 40.000 DKK) og midler til at afholde to konferencer (2 x 40.000 DKK).

Arbejdsgruppen bestod af repræsentanter fra de nordiske sprognævn og fra Nordisk Sprogkoordination, nemlig:

- Marianne Rathje, Dansk Sprognævn (arbejdsgruppeleder)
- Line Brink Worsøe, Dansk Sprognævn
- Sabine Kirchmeier-Andersen, Dansk Sprognævn
- Rickard Domeij, Språkrådet i Sverige
- Ola Karlsson, Språkrådet i Sverige
- Rikke Hauge, Språkrådet i Norge
- Torbjørge Breivik, Språkrådet i Norge
- Bodil Aurstad, Nordisk Sprogkoordination.

I arbejdsgruppen blev der afholdt to arbejdsgruppemøder (januar og juni 2010), hvor der bl.a. blev planlagt den første konference. Konferencen blev til et lukket seminar med workshopagtigt tilsnit der blev afholdt den 25.-26. november 2010 på Schæffergården i København. På seminaret var der 29 inviterede deltagere med interesse for eller viden om emnet, og foruden diskussion og en runde hvor alle skitserede fremtidige forskningsmuligheder og forskningsplaner på området, blev der holdt disse foredrag:

- Stig Hjarvard: *Medierne i sproget: medieudviklinger og sproglige forandringer*
- Ronny Johansen og Karianne Skovholt: *Ungdomsspråk i sosiale medier*
- Theres Bellander: *Unges sprogbrug i de nye medier*
- Gitte Stald: *Unge og digital kommunikation*

*NoSSinK – Nordisk Sprog og Sprogforståelse i de nye
Kommunikationsmidler*

- Lars-Olof Delsing: *Språkförståelse och språkförändring i en digital värld*
- Jussi Karlgren: *De nye kommunikationsformer og sprognormering*

Seminarets konklusion var at der i høj grad manglede forskning inden for feltet i samtlige nordiske lande, og det blev årsagen til at Dansk Sprognævn tog initiativ til at søge midler til et nordisk forskningsnetværk der skulle skabe et overblik over eksisterende nordisk litteratur på området og forskning af sproget i de nye kommunikationsmedier, være mødested for nordiske forskere med området som forskningsfelt og tilvejebringe ny forskning inden for emnet. Vi søgte Nordplus' sprog- og kulturprogram, og midlerne blev bevilget: Nordplus betalte 50 % af omkostningerne, dvs. 10.000 €, og Netværket for Sprognævnene i Norden betalte de resterende 50 %, dvs. 10.000 €. NoSSinK-netværket havde altså samlet 20.000 €, og i august 2011 blev NoSSinK-netværket oprettet.

Forskningsnetværket NoSSinK

NoSSinK-netværket eksisterede i perioden 1. august 2011 til 31. december 2012. Netværket bestod fra begyndelsen af de følgende personer:

- Marianne Rathje Dansk Sprognævn (netværksleder)
- Ole Ravnholt Dansk Sprognævn
- Mari Nygård NTNU, Trondheim
- Randi Nilsen NTNU, Trondheim
- Ruth Vatvedt Fjeld Universitetet i Oslo
- Helge Dyvik Universitetet i Bergen
- Maia Andreasson Göteborgs universitet
- Ylva Hård af Segerstad Göteborgs universitet.

Senere blev Ylva Hård af Segerstad, Helge Dyvik og Ruth Vatvedt Fjeld erstattet af de følgende personer:

- Susanna Karlsson Språkrådet i Sverige
- Sylvana Sofkova Hashemi Högskolen i Väst.

Netværket har afholdt 3 netværksmøder i netværksperioden: i oktober 2011, maj 2012 og december 2012.

På det første netværksmøde blev deltagernes interesseområder fremlagt, og hvert lands repræsentanter fremlagde hvad der var af eksisterende forskning inden for sproget i de nye kommunikationsmedier i landet. Fælles for landene var at der manglede forskning inden for området. Derudover blev der hovedsageligt talt om muligheder og begrænsninger for forskning i de sociale medier. Her blev det klart at især fire centrale punkter måtte undersøges, nemlig:

1. Tilgængelighed og sammenlignelighed (ny forskning skal designes så det er lettilgængeligt og -sammenligneligt)
2. Hvilke sproglige træk skal undersøges?
3. Hvilke tekster skal undersøges? (facebook, Twitter, blogs, sms eller chat, og hvilke tekster skal de sammenlignes med?)
4. Tekniske og ophavsretslige problemer med indsamling

Det andet netværksmøde blev primært brugt på at drøfte hvilke forskningsmuligheder man kunne ønske der blev forsket videre i, og netværket havde desuden inviteret seniorredaktør i Det Danske Sprog- og Litteraturselskab Jørg Asmussen til at fortælle om sine erfaringer i forbindelse med oprettelsen af det store danske CLARIN-korpus. Af særlig interesse var hans erfaringer og viden om ophavsretten og de begrænsninger den giver. Bagefter holdt lektor og centerleder på Center for Lingvistik ved Aalborg Universitet Hans Götzsche et oplæg om de sproglige særtræk i de nye sociale medier, baseret på egne og studerendes forskning.

Et af de eksisterende forskningsprojekter med særlig relevans som der blev talt om på mødet, var en undersøgelse af unge svenskeres skriftsprog i og uden for skolen foretaget af Ylva Hård af Segerstad og Sylvana Sofkova Hashemi (se Segerstad & Hashemi 2004, 2007 og Hashemi 2008). Undersøgelsen bygger på over 800 skole- og fritidstekster bestående af håndskrevne tekster, e-mails, sms'er, chat-tekster og webdagbøger og på interviews med eleverne om deres skrivevaner. Det blev besluttet at netværket skulle anbefale at også Danmark og Norge udførte denne undersøgelse i de respektive lande, og at Sverige udførte en opdateret og nyudviklet svensk undersøgelse,

så man kunne sammenligne landenes resultater.

På det tredje netværksmøde var det især fremtiden der blev drøftet. Bodil Aurstad (Nordisk Sprogkoordination) holdt oplæg om relevante nordiske fonde og programmer som ville være nyttige for netværket at søge til et fællesnordisk forskningsprojekt. En konference i april 2013 blev desuden planlagt.

Ud over de 3 netværksmøder har netværket udformet en samlet litteraturliste over eksisterende forskning på området. Litteraturlisten ligger på netværkets blog, *nossink.org*. Bloggen blev i netværksperioden oprettet som et sted man kunne følge netværkets aktiviteter, finde oplysninger om netværket og finde et arkiv med fx referater af netværkets møder.

Matianne Rathje og Ole Ravnholt

Herudover har NoSSinK-netværket oprettet en facebookgruppe, kaldet *NoSSinK+*, hvor forskere i sproget i de nye kommunikationsmedier, undervisere og andre interesserede i Sverige, Norge og Danmark kan diskutere og dele hypoteser, viden, litteratur og erfaringer om sproget i de nye medier. Facebookgruppen består indtil videre af 32 medlemmer fra Danmark, Sverige og Norge.

NoSSinK-netværket har også udskrevet en specialekonkurrence for at fremme forskningen i sproget i de nye sociale medier. Specialestuderende der ville undersøge sprogbrugen i de nye medier og/eller den sproglige normdannelse i de nordiske sprogsamfund som disse nye medier tilvejebringer, kunne deltage i konkurrencen ved at indsende en projektbeskrivelse. Den studerende med den bedste projektbeskrivelse i henholdsvis Danmark, Sverige og Norge fik tildelt 10.000 kr. i det pågældende lands valuta i projektstøtte til udbetaling ved specialets aflevering. Pga. meget få deltagere, hvilket endnu en gang bekræfter netværkets nødvendighed, blev NoSSinK-netværket nødt til at afblæse konkurrencen og i stedet uddele 3 stipendier på hver 10.000 kr. til 3 specialeskrivere. Da der ikke var deltagere fra Norge, blev der foruden ét stipendium i Sverige uddelt to stipendier i Danmark. Stipendierne gik til Julia Kimell fra Uppsala universitet med projektet “Vilka identiteter (nationella, regionala och andra) uppvisar ålänningar språkligt i interaktion med svensktalande nordbor online?”, og fra Danmark fik Anna Kristiansen fra Københavns Universitet et stipendium til projektet “Danske gymnasieelevers bevidste og ubevidste holdninger til jævnaldrendes stavfejl i statusopdateringer på Facebook”, og Andreas Blakskær Volsgaard, ligeledes fra Københavns Universitet, fik stipendiet til projektet “Sprogbrug mellem teknologi og social handlen – en sprogpsykologisk undersøgelse af sprogbrugen i statusopdateringer på Facebook”.

Endelig foreligger der en rapport fra NoSSinK-netværket med anbefalinger til vejen videre.

Status over de foreløbige undersøgelser af forskningen

Der er – trods det sparsomme antal – lavet nogle undersøgelser og ph.d.-afhandlinger i både Norge, Sverige og Danmark. De har dog overvejende et interaktionsanalytisk fokus, snarere end det

tekstlingvistiske og grammatiske fokus som netværket efterlyser, og de fleste behandler ikke spørgsmålet om evt. afsmitning på det normerede skriftsprog, fx i skolen. Der findes dog som nævnt en enkelt større svensk undersøgelse (se fx Hashemi 2008) der har sammenlignet skoletekster og fritidstekster og fundet at der er relativt ringe afsmitning fra sprogbrugen i fritidstekster på sprogbrugen i skoletekster. Tilsvarende har Astrid Westergaard og hendes kolleger i Flensborg (Westergaard 2012; Losch og Rösler 2012) lavet sammenlignende undersøgelser af skoletekster og fritidstekster hos unge fra det danske mindretal i Sydslesvig (i Tyskland) og det tyske mindretal i Sønderjylland (i Danmark). Undersøgelsens resultater er indtil videre kun publiceret som abstracts og mundtlige foredrag, men de viser at de unge fra mindretallene er opmærksomme på de forskellige krav der stilles til tekster i forskellige medier. Fx facebooker de unge fra det tyske mindretal oftest på sønderjysk dialekt, som også er deres dagligdags talesprog, ikke på normeret tysk eller dansk skriftsprog, som er de sprog de anvender i formelle sammenhænge. Og de unge fra det danske mindretal har flere kodeskift til tysk og flere germanismer i sproget på Facebook end i deres skoletekster, svarende til deres dagligdags talesprog.

Også i Finland og Sverige anvendes der dialekt på Facebook. Anna Greggass Bäckström (2011) har undersøgt unges anvendelse af den finlandssvenske dialekt i Närpes, og det fremgår af Theres Bellanders (2010) datamateriale at også svenske unge skriver på dialekt når de er på Facebook, men det tematiseres ikke i afhandlingen. Også i Norge, hvor dialekterne jo står relativt stærkt, facebookes der på dialekt (Skog 2009). I Danmark er de dialektale forskelle stærkt udviskede og helt overvejende prosodiske, så det er tvivlsomt om man (hos andre grupper end det tyske mindretal, som er en undtagelse i denne henseende) ville kunne finde skriftsprog der er farvet af traditionel dialekt, men det er ikke undersøgt. I lyset af disse nyere undersøgelser kan man forvente at skriftsproget i de nye medier ikke alene adskiller sig fra det normerede skriftsprog ved de særlige sms- og chattræk der tidligere har vakt opsigt, og som oprindeligt kan have haft udspring i nu overvundne tekniske begrænsninger i de digitale medier, men også ved at det i et vist omfang gengiver de skrivendes dagligdags talesprog.

De nye kommunikationsmedier

De nye kommunikationsmedier er meget forskellige og meget komplekse. Traditionelle computere, mobiltelefoner, kameraer og digitale lydoptagere smelter sammen til smartphones og tablet-computere, og der udvikles hele tiden ny software der integrerer traditionelt adskilte medier som skrift, tale, fotografi, video osv. på nye måder. Forskellige platforme byder på meget forskellige tekniske muligheder og dermed også forskellige muligheder for at kommunikere. Man kommunikerer anderledes via en traditionel mobiltelefon med tale og sms end via en smartphone, der foruden tale og sms også giver mulighed for at optage billeder og lyd, sende billed- og lydfiler, læse og skrive mails osv.

Men forskellene er ikke alene tekniske. Der er stor genre-mæssig diversitet: Man kan føre en samtale, sende breve og postkort, sende sedler rundt i klassen, sætte opslag på en opslagstavle, men i nye kombinationer der muliggøres af de nye teknikker, og som også fører til at der udvikles nye genrer. En sms har nogenlunde samme omfang som et traditionelt postkort, og sådan kan den også godt skrives, men den er som regel en replik i en skriftlig samtale, og så er der andre krav og muligheder. Twitter giver mulighed for korte indlæg i samme størrelsesorden som en sms, men henvendt til offentligheden, ikke til en enkelt person, og derfor er der ingen forventning om hurtig reaktion. Til forskel fra sms opfattes Twitter åbenbart ikke som et medium hvor afsender og modtager er på samtidig. Facebook og LinkedIn tilbyder teknisk set muligheder der ligner hinanden temmelig meget, men kulturelt er forskellen markant. Begge steder kan man vise sig, men det gør man på ret forskellige måder. Facebook er til sjov og ballade, og den bruges meget som offentlig dagbog og scrapbog. LinkedIn er for professionelle med cv, stiv overlæbe og ingen pjank.

NoSSinK-netværkets anbefalinger

Netværket vil anbefale at der gennemføres parallelle undersøgelser af sprogbrugen i de nye kommunikationsmedier i Norge, Sverige og Danmark og også gerne i andre nordiske lande, således at det bliver muligt at gennemføre sammenlignende studier. Segerstad og Hashemis (2004) undersøgelse af forholdene i Sverige kan være udgangspunkt for sammenligninger, som den er det i Marianne Rathjes danske projekt

*NoSSinK – Nordisk Sprog og Sprogforståelse i de nye
Kommunikationsmidler*

med titlen *R de nye medier I trusl mod skriftsprågd?*, der vil blive gennemført i 2013 (se nedenfor). Netværket vil også anbefale at der gennemføres undersøgelser af unges bevidste og ubevidste holdninger til sprogbrugen i de nye kommunikationsmedier.

Flere og flere unge har været tidligere og tidligere på de nye medier, og derfor kan man forvente at forholdene ændrer sig hurtigt. Officielt skal man være fyldt 13 for at være på Facebook, men det er urealistisk at tro at der ikke er mange børn under 13 år på Facebook og andre sociale medier, så påvirkningen kan starte tidligt. Derfor er der behov for at undersøgelser af sprogbrugen i de nye kommunikationsmedier løbende udvikles og gentages i alle de involverede lande. Tidligere har skoleelevers tidlige erfaringer med skriftsprog overvejende været receptiv – de har fået bøger læst højt og måske læst selv – hvorimod produktiv anvendelse af skriftsprog udenfor den skolemæssige sammenhæng har været begrænset. I dag må man gå ud fra at mange også har tidlige erfaringer med produktion af skriftsprog i de sociale medier. Det betyder at grundlaget for tilegnelsen af skrift i skolen ændrer sig, og lærere har derfor brug for viden om denne sprogbrug.

Netværket vil anbefale at der iværksættes pædagogiske udviklingsarbejder med henblik på at undersøge og udvikle mulighederne for at inddrage og anvende de nye medier i undervisningen, herunder mulighederne for at fremme den nordiske sprogforståelse gennem de nye kommunikationsmedier.

Ophavsretslovgivningen er et problem for etableringen af korpora af digitale tekster til videnskabelige formål i alle de tre lande der er involveret i netværket, og sandsynligvis også andre steder. Netværket vil derfor anbefale at de nordiske sprognævn/sprogråd og deres nordiske netværk aktivt søger at påvirke regeringerne i de respektive lande til at tage løsningen af disse problemer med i de revisioner af ophavsretslovgivningen og de nye aftaler med rettighedshavere der er på vej alle steder på grund af digitaliseringen.

Korpora

Der bør indsamles korpora der gør det muligt at sammenligne tekster fra de nye kommunikationsmedier med tekster fra andre medier, men med samme ophav, især tekster der er underlagt officiel normering

som skoletekster og lign., sådan at det kan undersøges hvordan og i hvilken grad sproget i de normerede tekster påvirkes af sproget i de nye medier, og omvendt: hvilken rolle den officielle norm spiller i de nye medier.

Hvis det er muligt ville det også være godt at indsamle tekster fra forskellige nye medier sådan at det kan undersøges om og i hvilken grad forskellen mellem medier viser sig i sprogbrugen. Er der fx træk der er karakteristiske for sms og chat men ikke for nyere medier, eller som findes i traditionel chat, men ikke i facebook-chat.

De indsamlede korpora bør gøre det muligt at foretage sammenlignende studier i alle de nordiske lande.

Sproglige træk der bør undersøges

Anvendelsen af talesprogsagtige træk, herunder dialektalt og multietnolektalt betingede træk, i sprogbrugen i de nye medier bør være et centralt undersøgelsestema. Men også muligheden for at der kan være opstået særlige “medialekter”, altså skriftsproglige dialekter knyttet til de nye medier (Hjarvard 2004, Ravnholt 2011), bør inddrages.

I den offentlige debat er det især kreativ ortografi der har påkaldt sig opmærksomhed, fx:

1. forkortelser, ofte af engelsk oprindelse: *lol*, *OMG* for *laughing out loud*, *oh my God*, men også danske: *GG* for *griner godt*
2. andre afkortninger: *blir*, *ku* for *bliver*, *kunne*; *ligr & prøvr på a vågne*
3. anvendelse af bogstaver og taltegn for deres udtale: *vi cs, sq, q, gomor1*, for *vi ses, sgu, ku(nne), godmorgen*
4. andre: *vi snax* for *vi snakkes*, og det berygtede *z* i *knuzer*.

Et andet træk der har påkaldt sig opmærksomhed, er den særlige slags emotiv sprogbrug man finder i de nye medier, fx

1. smileyer: *: -)* og *: -(* (som tilkendegivelse af at man synes godt eller dårligt om det omtalte forhold; der er mange varianter: *:-D*, *;-)*

2. store bogstaver til emfase: *LOL*
3. gentagelse af bogstaver til emfase: *lllllloooooo llll* (svarende til forlængelser i talesprog?)
4. regibemærkninger, ofte markeret med asterisk: **vinker**, **knuser**
5. groft sprog, nedgørelse, flaming m.v. (se Rathje 2012)

Et tredje træk som er karakteristisk for sproget i de nye medier, men som ikke i samme grad har påkaldt sig offentlighedens opmærksomhed, er ellipse af led, især subjekter. Det opfattes somme tider som et syntaktisk fænomen, og under den synsvinkel kan man undersøge hvilke led der kan elideres, og hvilke ikke.

Ellipse kan også opfattes under en informationsstrukturel synsvinkel, og så vil forventningen normalt være at baggrundselementer (eller højt aktiverede elementer) kan elideres, men ikke forgrundselementer (eller mindre aktiverede elementer). Man finder dog også eksempler som *men altså* ... der eksplicit signalerer implikatur, og hvor det altså overlades til modtageren at regne ud hvad der meddeles. Det antages ofte at baggrundselementerne er kritiske for den tekstlige sammenhæng, så det vil være interessant at undersøge hvordan tekstlig sammenhæng etableres når baggrundselementerne ikke er eksplicite.

Holdninger til sproget i de nye medier

Sprogholdninger, både bevidste og ubevidste, spiller en væsentlig rolle som drivkraft i den sproglige udvikling. Bevidste sprogholdninger hos brugere af de nye medier kan undersøges ved hjælp af interview- og spørgeskemaundersøgelser og ved at man opsøger metasproglige diskussioner i de nye medier, fx om korrekthed og passende sprogbrug (Rotne 2009; Rathje 2012).

Ubevidste holdninger til talesprog har været undersøgt ved hjælp af masketests, fx har Tore Kristiansen undersøgt danske unges holdninger til forskellige "aksanger" (lokal, moderne københavnsk, konservativ københavnsk) (for en oversigt se Kristiansen 2009) og i det nordiske importordsprojekt undersøgte man holdninger til påvirkninger fra engelsk (Kristiansen 2006). Metoden har endnu stort set ikke været brugt til undersøgelser af holdninger til skriftsprog,

Matianne Rathje og Ole Ravnholt

men der er et speciale på vej der undersøger holdninger til stavfejl i statusopdateringer på Facebook (det nævnte speciale af Anna Kristiansen).

Helge Dyvik (2003, 2012) har vist at der i norsk bokmål findes normklynger, dvs. sammenknyttede valg mellem forskellige former af samme ord der er tilladte efter den officielle norm. Andre undersøgelser (Omdal 2003) viser at norsklærere meget ofte retter og vejleder ud fra den antagelse at der bør være konsekvens i valget mellem tilladte former, og at norske lærerstuderende sætter røde streger ved tilladte former, men her tilsyneladende mere fordi deres “operative norm” (Dyvik 2003) er snævrere end den officielle, åbenbart sådan at de opfatter tilladte “samnorske” former som værende udenfor normen.

Planer for et fællesnordisk forskningsprojekt

Som det er fremgået tidligere af denne artikel, har NoSSinK-netværket anbefalet et fremtidigt forskningsprojekt der gentager og udvikler et svensk forskningsprojekt der sammenlignede sproget i skolebørns fritids- og skoletekster (se fx Hashemi 2008). I oktober 2012 lykkedes det at få midler til den danske del af projektet gennem Kulturministeriets Forskningspulje, nemlig til en 1-årig postdoc (630.000 kr.) til Marianne Rathje tilknyttet Dansk Sprognævn med start 1. januar 2013. Titlen på projektet er *R de nye medier 1 trusl mod skriftsprågd? Nye mediers påvirkning af det konventionelle skriftsprog*, og formålet med det er at kaste lys over hvordan skriftsproget i de traditionelle medier påvirkes af skriftsproget i de nye medier, og hvilke sprogholdninger der er knyttet til den skriftsproglige praksis begge steder:

- 1) Har sproget i de nye medier indflydelse på det normerede skriftsprog? Dvs. er stavningen i de traditionelle medier påvirket af de nye medier?
- 2) Hvilke skriftsproglige normer ift. traditionelle og utraditionelle medier kommer direkte (dvs. via interviews) og indirekte (dvs. via sprogbrugen) til udtryk blandt unge?

Indtil nu har forskningen koncentreret sig om at beskrive de nye medier fra forskellige vinkler som ikke har været særligt sproglige: Den

*NoSSinK – Nordisk Sprog og Sprogforståelse i de nye
Kommunikationsmidler*

foreliggende forskning i de nye medier har ikke meget at sige om de sproglige aspekter og særligt ikke ret meget om den mulige påvirkning af sproget i andre medier og genrer. Unges brug af medier er således fx behandlet i Livingstone & Haddon (2009) og Stald (2009), og det tekniske aspekt ifm. sproget, fx stavekontroller og såkaldt intelligente ordbøger, er fx behandlet i Domeij (2008) og Hutchby (2001). Desuden har det mere teoretiske ifm. sproget i de nye kommunikationsformer været behandlet i fx Hjarvards (2004) diskussion af opkomsten af en ny "lekt", den såkaldte medialekt, der ifølge ham kan sidestilles med fx en dialekt, og denne teoretiske genrediskussion og beskrivelsen af de forskellige genrer og betingelserne for at kommunikere i dem er også behandlet på et overordnet plan af fx Gärdenfors & Holsanova (2008) og mere konkret i de forskellige genrer i fx facebook af fx Rotne (2009a). Metodisk er forslag til indsamling af data, her sms'er, nemlig ved at bede offentligheden om hjælp, behandlet i Fairon & Paumier 2006.

Særlige karakteristika ved sproget i de nye medier er behandlet for engelsk i forskellige af de nye medier i Crystal (2001, 2006) og Herring (2011), for tysk og fransk i forskellige typer af nye medier i Androutsopoulos (2011), for polsk i sms'er af Kul & Gibbon (2006) og Kul (2007), for italiensk i chat fx i Rotne (2008), for svensk i sms'er i Segerstad (2002b), og i e-mails i Segerstad (2002a), i norske e-mails i Skovholt (2009), og for dansk i sms'er Sørensen, Andreassen, Holm-Christiansen & Vilstrup (2010) og i dansk chat af Hougaard (2001). Endelig er der foretaget en kontrastiv undersøgelse af spansk og engelsk sprog i de nye medier af Rúa (2005). I samtlige af disse studier har det sproglige været i fokus, men der er ikke set på anvendelsen af de karakteristiske træk i andre medier/genrer, eller på unges kommunikationsstrategier.

De unges kommunikationsstrategier har til gengæld været i fokus i Hougaard (2004), Laursen (2006, 2008) og Thurlow (2002), men her har det sproglige ikke været i fokus, og der har igen ikke været en sammenligning af sproget i forskellige genrer, dvs. traditionelle medier og nye medier. Unges kommunikation i forskellige medier har til gengæld været omdrejningspunktet i Bellander 2010, men også her har det været de unges interaktion og ikke de sproglige aspekter der har været fokuseret på.

Det eneste kendte studie der har forenet en undersøgelse af unges skrivning i forskellige medier med et fokus på forskellene mellem sprogbrugen i de traditionelle medier over for de nye medier er Segerstad & Hashemis (2004 og 2007) undersøgelse af unges skrivning i skoletekster og fritidstekster. Gennem interviews med de unge blev Segerstad & Hashemi bekendte med de unges skrivevaner, og de kunne sammenligne stavningen i de to typer af medier. Konklusionen blev (Hashemi 2008) at de unge godt kunne skelne mellem det sprog de anvendte i de traditionelle medier, og det sprog de anvendte i de nye medier, og Segerstad & Hashemi fandt altså ikke belæg for en påvirkning af skriftsproget i de traditionelle medier, her skolestile.

Undersøgelsens formål var dog et andet end det der er blevet søgt midler til, nemlig at finde ud af i hvilken grad stavekontroller hjalp de unge med at stave. De unges holdninger til stavning i de nye kommunikationsformer er det kun Rotnes (2009b) lille stikprøveundersøgelse som forholder sig til (det betyder noget for de unge at der staves korrekt i de nye medier som fx chatforummet Arto).

Af undersøgelser som har beskæftiget sig med afsmitningen af sproglige træk fra de nye medier til de traditionelle medier kendes kun Rathje & Ravnholts (2002) lille stikprøvesondering der har haft som erklæret mål at undersøge dette, men den var hverken særlig systematisk eller omfattende. Nyere stavefejlsudredninger (Jervelund 2007) og stavefejlsundersøgelser (Jervelund & Schack 2010) forholder sig heller ikke til sproget i de nye medier og den eventuelle afsmitning på stavefejlstyper.

Det burde altså være anskueliggjort at der mangler forskning hvis man vil svare på spørgsmålet om hvorvidt sproget i de nye medier har haft indvirkning på sproget i de traditionelle medier.

Der skal i projektet som nævnt indsamles fritids- og skoletekster fra unge (8. klasse). Fritidsteksterne skal belyse hvordan de unge staver i de nye medier. Fritidsteksterne skal udgøre eksempler på ”de nye medier” i svaret på spørgsmålet om hvordan skriftsproget påvirkes i de traditionelle medier af skriftsproget i de nye medier: Hvilke træk er det vi skal se efter i skoleteksterne, som det kommer frem i en sammenligning? Formålet med at indsamle skoletekster er at få belyst hvordan de unges ”traditionelle” skriftsprog manifeste-

*NoSSinK – Nordisk Sprog og Sprogforståelse i de nye
Kommunikationsmidler*

rer sig. Skoleteksterne skal udgøre et eksempel på ”de traditionelle medier” i svaret på spørgsmålet om hvordan skriftsproget påvirkes i de traditionelle medier af skriftsproget i de nye medier.

Det er planen at NoSSinK-netværket vil søge nordiske forskningsmidler til at lave indsamlinger i Norge og (en mere nutidig og udviklet) i Sverige der svarer til det ovenfor skitserede danske postdoc-projekt, og således har netværket udført det det var sat i verden for.

Litteratur

- Androutsopoulos, Jannis (2011) Language change and digital media: A review of conceptions and Evidence. *Standard Languages and Language Standards in a Changing Europe*. Tore Kristiansen & Nikolas Coupland (eds.).Oslo: Novus:145-159.
- Bellander, Theres (2010) *Ungdomars dagliga interaktion. En språkvetenskaplig studie av sex gymnasieungdomars bruk av tal, skrift och interaktionsmedier*. Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet.
- Bäckström, Anna Greggas (2011) *”Ja bare skriver som e låter” : En studie av en grupp Närpesungdomars skriftpraktiker på dialekt med fokus på sms*. Institutionen för språkstudier, Umeå universitet.
- Crystal, David (2001) *Language and the internet*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Crystal, David (2006) TXT NY1? *The Dyslexia Handbook* (Reading: British Dyslexia Association, 2006) Susan Tresman & Ann Cooke (eds.):179-83.
- Domeij, Richard (ed.) (2008) *Tekniken bakom språket*. Sted: Nordstedts.
- Dyvik, Helge (2003) Offisiell og ikke-offisiell språknormering – nyttig eller skadelig motsetning? *Krefter og motkrefter i språknormeringa. Om språknormer i teori og praksis*. Sted: Høyskoleforlaget:25-40.
- Dyvik, Helge (2012) Norm clusters in written Norwegian. *Exploring Newspaper Language. Using the web to create and investigate a large corpus of modern Norwegian*, Sted: John Benjamins:193-219.
- Fairon, Cédric & Sébastien Paumier (2006) A translated corpus of 30,000 French SMS. *Proceedings of LREC 2006*. Genova:351-354.
- Gärdenfors, Peter & Holsanova, Jana (2008) Att kommunicera med och utan teknik. *Tekniken bakom språket*. Richard Domeij (ed.):25-48.

- Hashemi, Sylvana Sofkova (2008) Kommunikationsteknik och skrivande hos svenska skolbarn. *Tekniken bakom språket*. Richard Domeij (ed):121-143.
- Herring, Susan (ed.) (1996) Computer-Mediated Discourse Analysis. *The Electronic Journal of Communication*, 6, 3.
- Hjarvard, Stig (2004) Globaliseringen af sproget. Om mediernes rolle i udbredelsen af engelsk og fremkomsten af medialekt. *Nordicom Review* 1-2. Göteborg universitet:75-97.
- Hougaard, Tina Thode (2001) Interaktionelle særtræk i chat. 8. *Møde om Udforskningen af Dansk Sprog*. Peter Widell og Mette Kunøe (eds.) 2001:132-144.
- Hougaard, Tina Thode (2004) *Nærmest en leg. En undersøgelse af sprog og interaktion i dansk webchat*. Ph.d.-afhandling, Aarhus Universitet.
- Hutchby, Ian (2001) Conversation and Technology. From Telephone to the Internet. *Polity* 2001, Cambridge:123-145.
- Jervelund, Anita Ågerup (2007) *Sådan staver vi – om ortografi og stavefejl*. København: Dansklærerforeningens Forlag/Dansk Sprognævn.
- Jervelund, Anita Ågerup og Jørgen Schack (2010) En undersøgelse af elevernes stavefærdighed i FSA 2008, retskrivning. *Dansk Noter*, september 2010.
- Kristiansen, Tore (red.) (2006) *Nordiske sprogholdninger: En masketest*. Moderne importord i språka i Norden, vol. 5. Oslo: Novus forlag.
- Kristiansen, Tore (2009) Rigsdansk. *I mund og bog: 25 artikler om sprog tilegnet Inge Lise Pedersen på 70-årsdagen d. 5. juni 2009*. Henrik Hovmark, Iben Stampe Sletten & Asgerd Gudiksen (red). København: Museum Tusculanum:179-191.
- Kul, Małgorzata & D. Gibbon (2006) "Economy strategies in English and Polish text messages as examples of channel constraints", i: *Poznan Linguistic Meeting*, 20-22. April 2006.
- Kul, Małgorzata (2007) Phonology in Text Messages. *Poznan Studies in Contemporary Linguistics*, 43 (2):43-57.
- Laursen, Ditte (2006) *Det mobile samtalerum – om unges kommunikations- og samværsformer via mobiltelefonen*. Ph.d.-afhandling, Syddansk Universitet.
- Laursen, Ditte (2008) Did he make the bus? Continuous communication among young people via mobile phone. *Jugendsprache – Youth Language*. Maria Marqvard Jensen, Louise Højrup, Louise Kammacher, Lian Malai Madsen, Marie Maegaard, Julie Møller, Pia Quist, Janus Spindler Møller & Jens Normann Jørgensen (eds.). Copenhagen: University of Copenhagen Faculty of Humanities.

*NoSSinK – Nordisk Sprog og Sprogforståelse i de nye
Kommunikationsmidler*

- Livingstone, Sonia & Leslie Haddon (2009) *Young People in the European Digital Media Landscape*. The International Clearinghouse on Children, Youth and Media, NORDICOM, Göteborgs universitet, Göteborg.
- Losch, Sara og Janne Rösler (2012) *Mundtlig og skriftlig sprogbrug blandt flersprogede unge i Sydslesvig*. Abstract MUDS 14. <http://www.muds.dk/resumeer.html>
- Omdal, Helge (2003) Lærernes rolle i implementeringen av norske språknormer. I: Helge Omdal og Rune Røstad (red.): *Krefter og motkrefter i språknormeringa. Om språknormer i teori og praksis*. Høyskoleforlaget, Kristianssand:221-238.
- Rathje, M. (2012) 'Kraftedeme' og korrektur i kommentarfeltet. Abstract MUDS 14. <http://www.muds.dk/resumeer.html>
- Rathje, Marianne & Ole Ravnholt (2002) R tjat å sms l trusl mod skriftsprågd? *Nyt fra Sprognævnet* 2002/2:1-8.
- Ravnholt, Ole (2011) Om grundlaget for sproglig normering i Danmark. *Sprog i Norden* 2011:167-182.
- Rotne, Lene (2008) *Ti va di venire in pvt??? Italiensk chatsprog - skrift eller tale eller?* speciale fra København Universitet 2008.
- Rotne, Lene (2009a) Facebook – også for dem på 25. *Nyt fra Sprognævnet* 2009/4.
- Rotne, Lene (2009b) LEET/1337, reverse eller popsprog? Om unges akrobatik på hjemmesiden Arto. *Nyt fra Sprognævnet* 2009/2.
- Rúa, Paula Lopez (2005) Shortening Devices in Text Messaging: A Multilingual Approach. *Neuphilologische Mitteilungen*, 106, 2:139-155.
- Segerstad, Ylva Hård af Segerstad. (2002a) Konsonantskrift och smilisar. *Språkvård* 4/2002.
- Segerstad, Ylva Hård af Segerstad (2002b) *Use and Adaptation of Written Language to the Conditions of Computer-Mediated Communication*. Göteborgs universitet.
- Segerstad, Ylva Hård af Segerstad & Sylvana Sofkova Hashemi (2004) *Att lära sig skriva i IT-samhället*. Rapport: dataindsamling, Institutionen för lingvistik, Göteborgs universitet, Göteborg.
- Segerstad, Ylva Hård af Segerstad & Sylvana Sofkova Hashemi (2007) *Elevernas skriftspråkande i skolan och nya medier*. Slutrapport från projektet "Att lära sig skriva i IT-samhället". Institutionen för lingvistik, Göteborgs universitet, Göteborg.
- Skog, Berit (2009) Språket på Facebook. *Språknytt* 1/2009.
- Skovholt, Karianne (2009) *Email Literacy in the Workplace. A study of Interaction Norms, Leadership Communication, and Social Networks in a Norwegian Distributed Work Group*. PhD-dissertation. University of Oslo: Faculty of Education.

Matianne Rathje og Ole Ravnholt

- Stald, Gitte (2009) *Globale medier – lokale unge*. Upubliceret ph.d.-afhandling, Institut for Medier, Erkendelse og Formidling, Københavns Universitet.
- Sørensen, C.H.D., E.B. Andreasen, L.S. Holm-Christiansen & M.B. Vilstrup (2010) *Begrænsningens (u)mulighed*, upubliceret BA-opgave, Aalborg Universitet.
- Thurlow, Crispin (2002) Submission to Discourse Analysis Online. Generation Txt? Exposing the sociolinguistics of young people's text-messaging. <http://extra.shu.ac.uk/daol/articles/open/2002/003/thurlow2002003.html>
- Westergaard, Astrid (2012) *De unge og sønderjysk: Åbner Facebook nye muligheder?* Abstract MUDS 14. <http://www.muds.dk/resumeer.html>